

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

copyright@minedu.fi

Asia Luovien sisältöjen luvattoman verkkojakelun vähentämiseen tähtäävien keinojen vahvistaminen ja monipuolistaminen

Opetusministeriö on pyytänyt IPR University Centeriltä lausuntoa luovien sisältöjen luvattoman verkkojakelun vähentämiseen tähtäävien keinojen vahvistamista ja monipuolistamista koskevasta hallituksen esityksen valmistelusta. Instituutti esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan.

Hallituksen esityksen luonnoksen puetun asiakirjan alussa on todettu, että ”luovien sisältöjen kauppa on muuttumassa fyysisten tallenteiden kaupasta digitaalisessa muodossa tapahtuvaan kaupankäyntiin”. Luovien sisältöjen kaupan käynninkehitys on Suomessa samoin kuin muualla Euroopassa ollut hidasta. Euroopassa digitaalisen musiikkikaupan osuus kaikesta musiikkimyyntistä oli huomattavasti pienempi kuin Yhdysvalloissa. Elokuviin ja pelien osalta digitaalisten sisältöjen kauppa on vielä kehittymättömämpää kuin musiikin.

Sisältöjen kaupan siirtyminen digitaalisiksi on käsityksemme mukaan tosiasia. Teknologian kehitys on mahdollistanut uudet jakelutiet ja nopean levityksen. Tämä on lisännyt myös laitonta jakelua.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa asiakirjassa on lähdetty siitä, että luovien sisältöjen sähköisen verkkokaupan varsin hitaaseen kasvuun on syynä runsas luvaton vertaisjakeluverkko. Väitteen tueksi ei ole esitetty perusteita.

Syksyllä 2008 käytyjen toimialakeskustelujen tarkoituksena oli etsiä keinoja luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin edistämiseen ja luvattoman verkkojakelun vähentämiseen. Keskustelujen loppuraportissa todettiin, että luoville sisällöille on kysyntää ja että toimialoilta löytyy selvästi halukkuutta investoida sisällöillä käytävään sähköiseen kauppaan ja kehittää niiden tarjontaa.

Toimialakeskustelujen jatkotoimina opetusministeriö asetti eri ministeriöiden virkamiehistä koostuneen työryhmän, jonka tehtävänä oli luovien sisältöjen luvattoman verkkojakelun vähentämiseen tähtäävien keinojen kartoittaminen ja niiden valmistelemisen. Työryhmän 19.8.2009 annetussa muistiossa (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:21) todettiin, että lainsäädännössä olevat oikeussuojakeinot olivat toimivia. Työryhmä esitti uutena keinona ilmoitusmenettelyn, jolla luvaton verkkojakelua voitaisiin vähentää vaihtoehtoisella ja pehmeämmällä tavalla. Työryhmä totesi kuitenkin, että ilmoitusmenettelyn toteuttaminen edellyttää tarkkaa harkintaa ja punnintaa asian jatkovalmistelussa.

Muistioon liittyy oikeusministeriön edustajan lausuma, jonka mukaan on ennenaikaista ryhtyä uusiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Lausunnon kohteena olevassa asiakirjassa samoin kuin edellä mainitun työryhmän muistiossa todetaan, että tekijänoikeuslain säännökset luvattomaan verkkojakeluun puuttumisesta ovat toimivat. Säännökset ovat olleet voimassa vasta 1.1.2006 lukien, joten niiden soveltamisesta ei ole saatu kokemuksia vielä kovin pitkään.

Valmistelun pohjana olleissa asiakirjoissa ei ole osoitettu, etteivätkö säännökset antaisi oikeudenhaltijoille tehokkaat keinot puuttua luvattomaan verkkojakeluun. Tehokkuutta osoittaa käsityksemme mukaan myös se, että tekijänoikeuslain 60 a§:än perustuvat hakemukset liittymänhaltijan yhteystietojen saamiseksi ovat lisääntyneet ja että kaikkiin on tuomioistuin antanut myönteisen päätöksen.

Laillisen tarjonnan lisääminen on käsittääksemme sekä oikeudenhaltijoiden että kuluttajien kannalta paras tapa vähentää luovien sisältöjen luvatonta sähköistä jakelua. Kuluttajat ovat heille suunnattujen kyselyiden mukaan valmiita käyttämään laillisia jakeluteitä hankkiessaan luovia sisältöjä sähköisesti ja maksamaan sisällöstä, kunhan lailliset jakelukanavat ovat yhtä helposti saatavilla kuin luvattomat. Samoin vuonna 2008 toteutettujen toimialakeskustelujen yhteydessä tuli selvästi esiin, että investointihalukkuutta sähköiseen liiketoimintaan löytyy.

Lausunnon kohteena olevassa asiakirjassa on viitattu siihen, että ehdotetuilla säännöksillä voitaisiin vaikuttaa merkittävästi yhteiskunnassa vallitsevien arvojen ja asenteiden muotoutumiseen. Samalla ehdotuksilla on todettu olevan selvästi myönteisiä tietoyhteiskuntavaikutuksia ja nämä vaikutukset tukisivat tietoyhteiskunnan perusrakenteita. Näiden lausumien perusteeksi ei kuitenkaan ole esitetty perusteita.

Ajatus siitä, että lisäämällä uusia valvonta- ja puuttumiskeinoja edistetään positiivista suhtautumista luvallisen sähköisen kaupankäynnin kehittämiseen, on mielestämme nurinkurinen.

Luvallisten sähköisten sisältöjen jakamisen kehittämisessä tulisi keskittyä sitä tukeviin positiivisiin toimenpiteisiin. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista tietää, miten Yhdysvalloissa on kyetty nostamaan digitaalisen musiikkikaupan osuus kaikesta musiikkimyynnistä 43 prosenttiin.

Lausunnon kohteena olevassa asiakirjassa ei ole esitetty pitäviä perusteita sille, miksi voimassa olevaan lainsäädäntöön tulisi ehdotetulla tavalla puuttua. Lainsäätäjän signaali on väärä, mikäli lisätään oikeudenhaltijoiden keinoja puuttua sisältöjen jakeluun silloin, kuin siihen ei osoiteta selkeää tarvetta.

Helsingissä 18. päivänä kesäkuuta 2010

Marja-Leena Mansala
Pääsihteeri
IPR University Center